

5. Tyhonchuk, A. O. (2000). Psihologichni umovy efektyvnoi' upravlins'koi' dijal'nosti kerivnykiv vijs'kovykh kolektyviv. Hmelnyckyj, 20.
6. Ulich, V. L. (2007). Pedagogichni umovy formuvannya gotovnosti majbutnih oficeriv do upravlins'koi' dijal'nosti. Hmelnyckyj, 20.
7. Jagupov, V. V., Svystun, V. I. (2013). Formuvannya upravlins'koi' kul'tury, kompetentnosti ta upravlins'kogo myslennja majbutnih kerivnykiv jak integral'na meta ih upravlins'koi' pidgotovky. Osvitn'o-naukove zabezpechennja dijal'nosti pravohoronyh organiv i vijs'kovykh formuvan' Ukrainy, 22–28. Available at: <http://lib.iitta.gov.ua/3245/>
8. D'jachenko, M. I., Kandibovich, L. A. (1976). Psihologicheskie problemy gotovnosti k dejatel'nosti. Minsk: VGU im. V. I. Lenina, 175.
9. Derkach, A. A. (2004). Akmeologicheskie osnovy razvittija professionala. Moscow: MPSI, 752.
10. Savel'jeva, V. S. (2006). Psihologija upravlinnja. Kyiv: VD «Profesional», 320.
11. Mel'nyk, A. F., Obolens'kyj, O. Ju., Vasina, A. Ju., Gordijenko, L. Ju.; Mel'nyk, A. F. (Ed.) (2003). Derzhavne upravlinnja. Kyiv: Znannya-Pres, 343.
12. Nagajev, V. (2007). Mystectvo upravlins'koi' dijal'nosti i liderstvo. Pesonal, 7. Available at: <http://personal.in.ua/article.php?id=541>
13. Revskaja, N. E. (2001). Psihologija menedzhmenta. Sankt-Peterburg: Al'fa, 240.
14. Orban-Lembryk, L. E. (2003). Psihologija upravlinnja. Kyiv: Akademvydav, 568.
15. Moskvichev, S. G. (2005). Vvedenie v psihologiju upravlenija. Kyiv: In Jure; San-Francisko: Light Press, 295.
16. Pryshhak, M. D., Les'ko, O. J. (2012). Psihologija upravlinnja v organizacii'. Vinnyca, 141.
17. Tyhonchuk, A. O. (2000). Psihologichni umovy efektyvnoi' upravlins'koi' dijal'nosti kerivnykiv vijs'kovykh kolektyviv. Hmelnyckyj, 20.
18. Ulich, V. L. (2007). Pedagogichni umovy formuvannya gotovnosti majbutnih oficeriv do upravlins'koi' dijal'nosti. Kyiv, 236.
19. Radvans'kyj, I. G. (2000). Shljahy ta pedagogichni umovy pidgotovky oficeriv vnutrishnih vijs'k u vyshhyh vijs'kovykh navchal'nyh zakladah do upravlins'koi' dijal'nosti. Hmelnyckyj, 20.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Вовк М. П.
Дата надходження рукопису 05.08.2016*

Троцький Руслан Сергійович, начальник кафедри, кафедра тактичної підготовки військ, підполковник, Навчально-науковий інститут № 3 Національної академії внутрішніх справ України, вул. Колекторна, 4, м. Київ, Україна, 02660
E-mail: tpv1@ukr.net

УДК 378.011.3:364

ОБГРУНТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПАТРОНАЖНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

© **Т. О. Голубенко**

У статті представлено обґрунтування соціально-педагогічних умов в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку. Визначені та охарактеризовані соціально-педагогічні умови формування готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку. Доведено ефективність запропонованих соціально-педагогічних умов для професійної підготовки майбутніх соціальних працівників з даною віковою категорією. Обґрунтовано доцільність визначених соціально-педагогічних умов

Ключові слова: *готовність, соціально-педагогічні умови, соціальний працівник, патронажна робота, люди похилого віку*

The grounding of socio-pedagogical conditions in the process of professional training of the future social workers for patronage work with elderly was presented in the article. The fundamental studies as to professional training of future social workers were analyzed. Four socio-pedagogical conditions of training of social worker for this type of professional activity were determined and characterized: structural-content filing of the process of formation of readiness of the future social workers to patronage work with elderly; the use of interdisciplinary connections of the learning subjects at training of students; scientific-methodical support of the process of formation of the readiness of future social workers to the patronage work with elderly; organization of practical activity in the process of professional training of the future social workers for patronage work with elderly. The stages of professional training of the future specialists of social sphere on the background of aforesaid socio-pedagogical conditions were determined. The effectiveness of the offered socio-pedagogical conditions for the professional training of future social workers for the work with aforesaid category of people was proved. Their expedience in the process of mastering of the necessary knowledge, abilities and skills was grounded

Keywords: *professional training, stages, socio-pedagogical conditions, social worker, patronage work, elderly*

1. Вступ

Нові соціальні, демографічні, економічні умови та високі вимоги до інтелектуального, компетентного та духовного розвитку ставлять перед системою вищої освіти України завдання, які безпосередньо впливають на систему професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у вищих навчальних закладах.

Сучасні вимоги вищої освіти щодо професійної підготовки конкурентоспроможних спеціалістів вимагають оптимізувати навчальний процес у вищих навчальних закладах з метою оволодіння студентами фундаментальними знаннями, уміннями та навичками, які необхідні для здійснення професійної діяльності, зокрема патронажної роботи з людьми похилого віку. Для цього необхідно впровадження інноваційних освітніх технологій навчання, забезпечення мотивації студентів до опанування майбутньою професійною діяльністю, підвищити рівень інформаційно-орієнтованого наповнення змісту навчальних дисциплін, що, у свою чергу, продуктивно впливає на становлення майбутнього фахівця соціальної сфери.

Як зазначає О. Карпенко, «Процес становлення і розвитку спеціаліста як суб'єкта соціальної роботи забезпечується також залученням його до соціально-значущих цінностей в умовах професійно-орієнтованої підготовки студентів у вищій школі» [1].

Тому соціально-педагогічні умови ми розглядаємо як комплекс організаційних дій у навчально-виховному процесі, що детермінує результати освіти та розвиток особистості, об'єктивно забезпечує можливість їх дослідження з врахуванням інтегративного підходу до майбутньої професійної діяльності. Нами визначено складові навчального процесу, які здатні забезпечити єдність теоретичного та практичного навчання майбутніх соціальних працівників, сприяння всебічному розвитку особистості студента та створення сприятливих можливостей для професійної підготовки студентів до патронажної роботи з людьми похилого віку.

В процесі підготовки висококваліфікованих спеціалістів до здійснення професійної діяльності набувають важливого значення мотиваційна та емоційна складові, які у подальшому будуть забезпечувати стійкий інтерес до оволодіння необхідними знаннями, уміннями та навичками.

2. Аналіз літературних даних.

У педагогічній науці фактори професійної підготовки соціальних працівників вивчалися дослідниками А. Капською [2], Л. Міщик [3], С. Харченко [4] та ін. В наукових дослідженнях таких вчених як І. Звереві [5], О. Карпенко [1]. Обґрунтування соціально-педагогічних умов, факторів професійної підготовки соціальних працівників із визначенням змісту та видів професійної діяльності з різними категоріями населення досліджено у працях таких відомих науковців, як С. Архипові [6], І. Миговича [7], В. Полтавця [8], Т. Семигіної [9] та ін.. Технологічні аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних працівників розглянуто Л. Алексеевою [10], Р. Вайнолою [11], І. Козубовською [12] та ін.

Але недостатня визначеність комплексних досліджень в процесі визначення та обґрунтування соціально-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до здійснення патронажної роботи, зокрема з людьми похилого віку в Україні, зумовлюють необхідність проведення досліджень в зазначеному напрямку.

3. Мета та завдання дослідження

Проведене дослідження поставило за мету визначити, охарактеризувати та обґрунтувати такі соціально-педагогічні умови, які ефективно будуть сприяти процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення зазначеного виду професійної діяльності, зокрема патронажної роботи з людьми похилого віку.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення ключових завдань в процесі професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців соціальної сфери до патронажної роботи з людьми похилого віку:

1. Визначити такі соціально-педагогічні умови, які необхідні для професійної підготовки соціальних працівників, з метою отримання знань, умінь та навичок для здійснення патронажної роботи з людьми похилого віку.

2. Охарактеризувати визначені соціально-педагогічні умови в процесі професійної підготовки соціальних працівників до професійної діяльності із зазначеною категорією населення.

3. Обґрунтувати ефективність визначених соціально-педагогічних умов та їх доцільність в процесі формування професійного становлення майбутніх соціальних працівників до даного виду професійної діяльності.

4. Матеріали та методи дослідження обґрунтування соціально-педагогічних умов в процесі формування професійного становлення майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку

Професійна діяльність майбутніх фахівців соціальної сфери формується під впливом педагогічних чинників, серед яких ефективними визначено такі: наявність у студентів творчого потенціалу; прояв потреби у здійсненні зазначеного виду професійної діяльності; позитивно спрямована мотивація до майбутньої діяльності; функціонування навчального процесу; єдність і послідовність організаційного аспекту навчання; наявність умінь сформованих за рахунок зв'язку міжпредметного характеру навчальної діяльності; особистісно-орієнтована спрямованість освітнього процесу.

Узагальнюючи думки авторів [1, 13], що професійна підготовка студентів проходить декілька етапів, нами виділено три основні етапи професійної підготовки до патронажної роботи з людьми похилого віку:

I – адаптаційний (I курс);

II – накопичувальний (II-III курси);

III – перевірконо-узагальнюючий (IV курс).

Адаптаційний етап характеризується спрямованістю на оволодіння студентами першого курсу фундаментальними, теоретико-методологічними знання-

ми про значущість соціальної сфери та її перспектив у подальшому фаховому саморозвитку. На I етапі студенти отримують загально-методичні знання про змістове наповнення соціальної роботи із поєднанням оволодінням у II семестрі першими практичними навичками, створювалися ситуації для виконання студентами таких видів діяльності, які сприяли оволодінню ними досвідом визначення своєї особистої позиції щодо майбутньої професії.

Накопичувальний етап. На даному етапі відбувалося озброєння студентів теоретичними знаннями та набуття першим практичним досвідом для здійсненні професійної діяльності з визначеною категорією населення, формування особистісних якостей студентів для підвищення мотивації, надання цілісного уявлення про майбутню професію, підтримка індивідуальної, пошукової активності, спонукання до проектування майбутньої діяльності з використанням отриманих знань.

Перевірно-узагальнюючий етап. Мета визначеного етапу полягає у поєднання запропонованих методів, прийомів, які зорієнтовані для закріплення у студентів стійких знань, умінь та навичок і їх використання в майбутній професійній діяльності. В діяльності студентів спостерігалася здатність використовувати професійне мислення, наполегливість, бажання тощо. На даному етапі активніше залучалися студенти четвертих курсів під час проходження виробничої практики та аналізу її результативності. Зазначений етап формує системне уявлення про здійснення професійної діяльності.

Для визначення необхідних соціально-педагогічних умови розглянемо сутність терміну «соціально-педагогічні умови».

Аналізуючи термін «педагогічні умови», спочатку розглянемо термін «умови» в контексті педагогіки. На відміну від причини, що безпосередньо породжує те чи інше явище або процес, умова формує певне оточення, в якому вони з'являються та розвиваються.

У Великому тлумачному словнику української мови [14] термін «умови» визначено як сукупність положень, що лежать в основі чого-небудь, як необхідна обставина, що робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь.

В. Каспіна [15] характеризує термін «умова» як сукупність об'єктів речей, процесів, відношень, необхідних для виникнення, існування або зміни певного об'єкта.

Н. Єрошина акцентує увагу на тому, що «умови – це сукупність соціально-педагогічних і дидактичних факторів, які сприяють ефективності навчального процесу через застосування ефективних форм, методів, прийомів» [16].

На нашу думку, термін «педагогічні умови» виражає зв'язок предмета теорії навчання з навколишніми явищами, без яких він не може існувати. Умови функціонування та розвитку соціально-педагогічних тенденцій визначають перебіг навчального процесу. Педагогічні умови (зокрема, які впливають на професійну підготовку студентів) повинні відповідати певним вимогам, а саме: мати системний ха-

рактер, нововведення доцільно співвідносити з усіма іншими компонентами досліджуваної системи, охарактеризувати зміни, яких зазнає ця система; мати чітко визначену структуру та забезпечувати єдність цієї структури; враховувати особливості майбутньої професійної діяльності соціальних працівників в контексті комплексного підходу.

Дослідження щодо професійної підготовки соціальних працівників до майбутньої професійної діяльності засвідчили необхідність створення педагогічних умов.

М. Боритко педагогічна умова визначена як чинник, який здійснює суттєвий вплив на протікання педагогічного процесу, але не гарантує певний результат процесу. Автор вважає, що, умова не передбачає жорсткої причинної детермінованості результату на відміну від засобу [17].

Таким чином, до педагогічних умов слід віднести такі, які свідомо створюються в педагогічному процесі та забезпечують найбільш ефективне протікання даного процесу. Цю тенденцію підтверджують різні науковці [18–20], які по-різному розуміють термін «педагогічні умови», розглядаючи їх як: обставини, необхідні для перебігу навчально-виховного процесу; чинники, шляхи, напрями навчально-виховного процесу; уявні результати навчально-виховного процесу; форми, методи, педагогічні прийоми навчальної діяльності.

Аналізуючи вище наведені положення свідчать, що педагогічні умови виступають завданням педагогічної діяльності в процесі формування мотивів, потреб, соціального досвіду, зацікавленості студентів; впливом на когнітивну, афективну й конативну сфери тощо. В процесі визначення соціально-педагогічних умов необхідно усвідомлювати, що умови «створюють», а цілі та завдання – «реалізують».

5. Результати досліджень обґрунтування соціально-педагогічних умов професійної діяльності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку

Теоретико-методологічний аналіз розуміння педагогічних умов як складових педагогічного процесу, дозволяє виокремити їхні властивості:

- 1) підвищення ефективності професійної діяльності;
- 2) відповідність вимогам наукової новизни в процесі накопичення знань;
- 3) ймовірність досягнення мети педагогічної діяльності;
- 4) структурний характер в процесі їх застосування.

Науковий аналіз особливостей процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення патронажної роботи з людьми похилого віку дозволяє нам визначити соціально-педагогічні умови.

Соціально-педагогічні умови представляють собою систему педагогічних норм соціально-культурної адаптації системи освіти до процесів глобалізації, соціальної орієнтованості, конкурентоздатності, інформаційного розвитку суспільства.

Все зазначене сприяє визначенню таких *соціально-педагогічних умов*, які дозволять ефективно здійснювати професійну підготовку майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку, зокрема:

1. Структурно-змістове наповнення процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

2. Використання міжпредметних зв'язків навчальних дисциплін у процесі професійної підготовки студентів.

3. Науково-методичне забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

4. Організація практичної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

Перша умова підвищення ефективності процесу професійної підготовки фахівців соціальної сфери відображає необхідність структурно-змістового наповнення, яке проявляється у формуванні у майбутніх соціальних працівників системи знань, знань сутності й змісту професійно-спрямованого навчання. Забезпечення ефективності змістового наповнення професійної підготовки студентів дозволяє сформулювати необхідні професійні знання у процесі вивчення фахових дисциплін та забезпечити високопрофесійну підготовку до майбутньої професійної діяльності.

Щодо засвоєння професійних знань з точки зору особливостей патронажної роботи з людьми похилого віку, то слід підкреслити, що вони виступають основою спрямованої діяльності спеціаліста та в ході всього навчального процесу можуть трансформуватися в систему професійних умінь і навичок для здійснення практичної діяльності в процесі організації патронажної роботи з людьми похилого віку.

Оновлення змісту навчальних фахових дисциплін, їх удосконалення, дозволило реалізувати таку соціально-педагогічну умову як структурно-змістова наповненість процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

Системний підхід вимагає єдності педагогічної теорії, практики та експерименту. Це дозволяє зрозуміти, що існують певні циклічні зв'язки між предметами. На думку В. Сластьоніна педагогічна практика є дієвим критерієм істинності наукових знань, положень, які розробляються теорією. Практика стає також джерелом нових фундаментальних проблем освіти, зокрема є основою для прийняття правильних практичних рішень, але проблеми, завдання, що виникають в освітньому просторі, породжують питання, які потребують нових фундаментальних досліджень [20].

Тому, *друга умова* процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку – це використання міжпредметних зв'язків навчальних дисциплін у процесі підготовки студентів, яке передбачає встановлення зв'язків між предметами загальнонаукового і професійно-орієнтованого циклу, створення позитивної мотивації майбутніх соціальних працівників

до патронажної роботи з людьми похилого віку та залучення студентів до патронажної роботи з людьми похилого віку.

Третя умова професійної підготовки студентів до патронажної роботи з людьми похилого віку – це науково-методичне забезпечення, яке передбачає:

а) створення програм, навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій і методичних розробок для професійної підготовки студентів, розроблених з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності соціальних працівників. Така методична література повинна включати змістовий компонент, що забезпечує оволодіння студентами знаннями, уміннями і навичками, передбаченими першою педагогічною умовою;

б) актуалізацію наявного науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів до патронажної роботи з людьми похилого віку з урахуванням особливостей діяльності [21–24].

На виконання третьої умови нами було розроблено комплекс науково-методичної літератури, а саме: навчальний посібник «Технології соціальної роботи з людьми похилого віку», в якому запропоновано детальний розгляд технологій соціальної роботи з людьми похилого віку не в загальному контексті соціальної роботи з особами, які опинилися у складних життєвих обставинах, а як особливої соціально-демографічної групи, що потребує сторонньої допомоги [24], методичний посібник «Основи патронажної роботи з людьми похилого віку» [25], в якому подані навчально-тематичний план роботи експериментальної студії «Основи патронажної роботи з людьми похилого віку», теоретична та практична частини з основ патронажної роботи з людьми похилого віку.

Для засвоєння практичних умінь організації патронажної роботи з людьми похилого віку нами розроблено методичні рекомендації «Метод практичних ситуацій в процесі роботи експериментальної студії «Основи патронажної роботи з людьми похилого віку», які пропонують до розгляду студентів соціальні випадки та завдання для їх вирішення [21].

Розроблено та впроваджено методичні рекомендації «Організація патронажної роботи з людьми похилого віку як складова практики студентів спеціальності «Соціальна робота» (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» для студентів I–IV курсів) з метою поступового накопичення у майбутніх соціальних працівників практичних умінь щодо здійснення патронажної роботи з людьми похилого віку [22].

Впроваджено авторський курс «Соціально-медичний патронаж», який спрямований на професійну підготовку фахівців соціальної сфери до здійснення соціального обслуговування та соціально-медичного догляду соціально незахищених верств населення і передбачає оволодіння знаннями про організацію системи патронажу (надомного та стаціонарного) [25].

Зміст навчального курсу визначає, що професійна діяльність фахівців соціальної сфери ґрунтується на принципах плідної співпраці з медиками, психологами, педагогами, юристами; розумінні значущості проблем, що виникають у різних категорій населення, зокрема у людей похилого віку, які потре-

бують соціального обслуговування на дому, своєчасності соціальної допомоги і підтримці, реабілітації та соціального захисту.

Також було впроваджено авторський модуль «Технології соціальної роботи з людьми похилого віку», який входить до структури навчального курсу «Технології соціальної роботи» та покликаний заповнити прогалини у викладанні курсу «Технології соціальної роботи» з оновленим підрозділом «Технології соціальної роботи з людьми похилого віку» [24].

Четвертою умовою в результаті емпіричних досліджень визначено організацію практичної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

Для реалізації зазначеної умови нами було розроблено методичні рекомендації «Організація патронажної роботи з людьми похилого віку як складова практики студентів спеціальності «Соціальна робота» (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» для студентів I-IV курсів) [22], в яких поєднується комплекс педагогічних впливів, що забезпечують професійну підготовку майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

6. Висновки

Отже, сформульовані та обгрунтовані нами соціально-педагогічні умови сприяють ефективності професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку.

Таким чином, зазначені соціально-педагогічні умови дозволяють забезпечити поступове та послідовне засвоєння студентами необхідних професійних знань, умінь та практичних навичок, а також вивести педагогічний процес на якісно новий рівень для забезпечення професійного розвитку та спрямованості майбутніх соціальних працівників для здійснення професійної діяльності, зокрема патронажної роботи з людьми похилого віку.

Література

1. Карпенко, О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти [Текст]: монографія / О. Г. Карпенко; за ред. С. Я. Харченко. – Дрогобич: Коло, 2007. – 374 с.
2. Капська, А. Й. Соціальна робота [Текст]: навч. посіб. / А. Й. Капська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 400 с.
3. Міщик, Л. І. Теоретико-методичні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти [Текст]: дис. ... д-ра пед. наук / Л. І. Міщик. – Запоріжжя, 1997. – 359 с.
4. Зверева, І. Д. Соціальна робота в Україні [Текст]: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; ред. І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К.: Наук. світ, 2003. – 233 с.
5. Зверева, І. Д. Соціальна робота в Україні [Текст]: підруч. / І. Д. Зверева, Г. М. Лактіонова. – К.: 2004. – 204 с.
6. Архипова, С. П. Соціальна педагогіка [Текст]: навч.-метод. пос. / С. П. Архипова, Г. Я. Майборода. – Черкаси-Ужгород, 2002. – 154 с.
7. Мигович, І. І. Теоретичні засади соціальної роботи [Текст]: навч. пос. / І. І. Мигович, В. Ф. Жмир. – Ужгород: Говерла, 2007. – 410 с.

8. Полтавець, В. Соціальна робота в Україні: перші кроки [Текст] / В. Полтавець. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2000. – 233 с.

9. Соціальна робота [Текст] / за ред. Т. В. Семигіної, І. М. Григи; Школа соціальної роботи імені В. І. Полтавця; Національний ун-т «Києво-Могилянська академія». – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 166 с.

10. Адресный социальный патронаж семьи и детей [Текст]: науч.-метод. пос. / под. ред. Л. С. Алексеевой. – М.: Гос. НИИ семьи и воспитания, 2000. – 160 с.

11. Вайнола, Р. Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки [Текст]: дис. ... д-ра пед. наук / Р. Х. Вайнола. – К., 2009. – 542 с.

12. Козубовська, І. В. Використання досвіду Великої Британії у практичній підготовці фахівців соціальної роботи в Україні [Електронний ресурс] / І. В. Козубовська, А. Р. Досін // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2008. – № 1. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_29/

13. Куприянов, Б. В. Гипотеза кандидатской диссертации (о многообразии педагогических условий) [Текст] / Б. В. Куприянов // Наука и практика воспитания и дополнительного образования. – 2006. – № 4. – С. 100–108.

14. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170000 [Текст] / ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

15. Каспина, В. А. О методах воспитания и их классификации [Текст] / В. А. Каспина // Советская педагогика. – 1970. – № 1. – С. 84–94.

16. Ерошина, Н. А. Дидактические условия управления самостоятельной учебной деятельностью студентов педагогических вузов [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. А. Ерошина. – Липецк: ЛГУ, 2001. – 22 с.

17. Борытко, Н. М. В пространстве воспитательной деятельности [Текст]: монография / Н. М. Борытко. – Волгоград: Перемена, 2001. – 181 с.

18. Ларіонова, Н. Б. Практика в системі професійної підготовки студентів спеціальностей «Соціальна педагогіка» і «Соціальна робота» [Текст]: навч.-метод. пос. / Н. Б. Ларіонова. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 69 с.

19. Повідайчик, О. С. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. С. Повідайчик; Ужгородський нац. ун-т. – Тернопіль, 2007. – 20 с.

20. Сластенин, В. А. Социальный педагог и социальный работник: личность и профессия [Текст] / В. А. Сластенин // Теория и практика социальной работы: Отечественный и зарубежный опыт. – М.; Тула, 1993. – С. 265–274.

21. Голубенко, Т. О. Метод практичних ситуацій в процесі роботи експериментальної студії «Основи патронажної роботи з людьми похилого віку» [Текст]: метод. рек. / Т. О. Голубенко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 45 с.

22. Голубенко, Т. О. Організація патронажної роботи з людьми похилого віку як складова практики студентів спеціальності «Соціальна робота»: освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» [Текст] / Т. О. Голубенко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 134 с.

23. Голубенко, Т. О. Основи патронажної роботи з людьми похилого віку [Текст]: метод. пос. / Т. О. Голубенко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 135 с.

24. Голубенко, Т. О. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку [Текст]: навч. пос. / Т. О. Голубенко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 163 с.

25. Соціальна робота: програми навчальних дисциплін спеціальності «Соціальна робота» освітньо-кваліфікаційного

рівня бакалавр [Текст] / за ред. О. Г. Карпенко, І. Б. Савельчук. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 244 с.

References

1. Karpenko, O. G.; Harchenko, S. Ja. (Ed.) (2007). Profesijna pidgotovka social'nyh pracivnykiv v umovah universytets'koi' osvity: naukovo-metodychnyj ta organizacijno-tehnologichnyj aspekt. Drobych: Kolo, 374.
2. Kaps'ka, A. J. (2011). Social'na robota. Kyiv: Vydavnychj Dim «Slovo», 400.
3. Mishhyk, L. I. (1997). Teoretyko-metodychni osnovy profesijnoi' pidgotovky social'nogo pedagoga u zakladah vyshhoi' osvity. Zaporizhzhja, 359.
4. Zvjerjeva, I. D., Bezpal'ko, O. V., Harchenko, S. Ja. et. al.; Zvjerjevaja, I. D., Laktionova, G. M. (Eds.) (2003). Social'na robota v Ukraїni. Kyiv: Nauk. svit, 233.
5. Zvjerjeva, I. D., Laktionova, G. M. (2004). Social'na robota v Ukraїni. Kyiv: 204.
6. Arhypova, S. P., Majboroda, G. Ja. (2002). Social'na pedagogika. Cherkasy-Uzhgorod, 154.
7. Mygovych, I. I., Zhmyr, V. F. (2007). Teoretychni zasady social'noi' roboty. Uzhgorod: Goverla, 410.
8. Poltavec', V. (2000). Social'na robota v Ukraїni: pershi kroky. Kyiv: Vyd. dim «KM Akademija», 233.
9. Semygina, T. V., Gryga, I. M. (Eds.) (2004). Social'na robota. Kyiv: Vyd. dim «Kyjevo-Mogylyjans'ka akademiya», 166.
10. Alekseeva, L. S. (2000). Adresnyj social'nyj patronazh sem'i i detej. Moscow: Gos. NII sem'i i vospitaniya, 160.
11. Vajnola, R. H. (2009). Pedagogichni zasady osobystisnogo rozvytku majbutn'ogo social'nogo pedagoga v procesi profesijnoi' pidgotovky. Kyiv, 542.
12. Kozubovs'ka, I. V., Dosin, A. R. (2008). Vykorystannja dosvidu Velykoi' Brytanii' u praktychnij pidgotovci fahivciv social'noi' roboty v Ukraїni. Pedagogichna nauka: istorija, teorija, praktyka, tendencii' rozvytku, 1. Available at: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_29/
13. Kuprijanov, B. V. (2006). Gipoteza kandidatskoj dissertacii (o mnogoobrazijj pidagogicheskijh uslovijj). Nauka i praktika vospitaniya i dopolnitel'nogo obrazovaniya, 4, 100–108.
14. Busel, V. T. (Ed.) (2005). Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy: 170000. Kyiv; Irpin': VTF «Perun», 1728.
15. Kaspyna, V. A. (1970). O metodah vospytanyja yh klassyfykacyi. Sovetskaja pedagogyka, 1, 84–94.
16. Eroshyna, N. A. (2001). Dydaktycheskye uslovyja upravlenija samostojatel'noj uchebnoj dejatel'nost'ju studentov pedagogicheskijh vuzov. Lypeck: LGU, 22.
17. Boritko, N. M. (2001). V prostranstve vospytatel'noj dejatel'nosti. Volgograd: Peremena, 181.
18. Larionova, N. B. (2010). Praktyka v systemi profesijnoi' pidgotovky studentiv special'nostej «Social'na pedagogika» i «Social'na robota». Lugansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 69.
19. Povydajchyk, O. S. (2007). Formuvannja informacijnoi' kul'tury majbutn'ogo social'nogo pracivnyka v procesi profesijnoi' pidgotovky. Ternopil', 20.
20. Slastenin, V. A. (1993). Social'nyj pedagog i social'nyj rabotnik: lichnost' i professija. Teorija i praktika social'noj roboty: Otechestvennyj i zarubezhnyj opyt. Moscow; Tula, 265–274.
21. Golubenko, T. O. (2014). Metod praktychnijh situacij v procesi roboty eksperymental'noi' studii' «Osnovy patronazhnoi' roboty z ljud'my pohylogo viku». Kyiv: NPU imeni M.P. Dragomanova, 45.
22. Golubenko, T. O. (2014). Organizacija patronazhnoi' roboty z ljud'my pohylogo viku jak skladova praktyky studentiv special'nosti «Social'na robota»: osvith'o-kvalifikacijnyj rivnen' «bakkalavr». Kyiv: NPU imeni M. P. Dragomanova, 134.
23. Golubenko, T. O. (2014). Osnovy patronazhnoi' roboty z ljud'my pohylogo viku. Kyiv: NPU imeni M. P. Dragomanova, 135.
24. Golubenko, T. O. (2014). Tehnologii' social'noi' roboty z ljud'my pohylogo viku. Kyiv: NPU imeni M. P. Dragomanova, 163.
25. Karpenko, O. G., Savel'chuk, I. B. (Eds.) (2013). Social'na robota: programy navchal'nyh dyscyplin special'nosti «Social'na robota» osvith'o-kvalifikacijnogo rivnja bakalavr. Kyiv: NPU im. M. P. Dragomanova, 244.

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Карпенко О. Г.

Дата надходження рукопису 22.08.2016

Голубенко Тетяна Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та технології соціальної роботи, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, вул. Пирогова 9, м. Київ, Україна, 01601
E-mail: golubenkotanya@mail.ru